

Foka pospolita *Phoca vitulina* (1365)

Foto. 1. Foka czy pospolita (źródło Wikipedia).

Liczba i lokalizacja stanowisk

Reprezentatywność wyników pod względem lokalizacji

Foka pospolita występuje sporadycznie w morskim regionie bałtyckim (MBAL). Wykonane w roku 2021 badania są zgodne z zatwierdzonym przewodnikiem monitoringu gatunku w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska i obejmowały stanowisko *Polskie wybrzeże*. Gatunek obserwuje się w całym akwenu Morza Bałtyckiego, jednak miejsca stałego wstępowania (*haul-out*) skoncentrowane są w rejonie Bałtyku zachodniego.

WYNIKI MONITORINGU FOKI POSPOLITEJ W 2021 ROKU

Ryc. 1. Trasa nalotu nad stanowiskiem Polskie wybrzeże objęte monitoringiem lotniczym foki pospolitej.

Oceny stanu ochrony na poziomie stanowisk

Podsumowanie wyników badań

Populacja

Parametr „Populacja” jest oceniany na podstawie wskaźnika „Występowanie”.

Występowanie

Podczas przeprowadzonych w ramach monitoringu foki pospolitej nalotów w latach 2016-2021, jedynie w 2016 roku zaobserwowany został jeden osobnik tego gatunku, w rejonie wyleżyska foki szarej w rezerwacie „Mewia Łacha”. Ocena wskaźnika „Występowanie” wyniosła U1.

Siedlisko

Z uwagi na fakt, że foka pospolita nie posiada w POM miejsc stałego występowania (*haul-out*) ocenę parametru „Siedlisko” wykonuje się w oparciu o wskaźnik „Istnienie i dostęp do optymalnych miejsc odpoczynku”.

Istnienie i dostęp do optymalnych miejsc odpoczynku

Jednym z istotnych czynników antropopresji, skutkujących przepłaszaniem fok z rejonów odpoczynku jest rozwój turystyki. Raport Głównego Urzędu Statystycznego, dotyczącego liczby turystów korzystających z bazy noclegowej w 2021 roku, wskazuje na znaczący (23%) wzrost liczby wypoczywających w porównaniu do roku 2020.

Z całą pewnością przyczyną zmniejszonej liczby turystów w 2020 r. była przede wszystkim sytuacja pandemiczna związana z COVID-19 oraz związane z nią obostrzenia. Dane za rok 2021 wskazują na ponowny wzrost liczby osób odpoczywających w gminach nadmorskich – stopień wykorzystania miejsc noclegowych na obszarach nadmorskich w 2021 roku był wyższy niż w 2020 roku zaczynając od miesiąca kwietnia. Zjawisko to utrzymywało się do końca 2021 roku. Tym samym zarówno presje ze strony turystyki jak i realizacji inwestycji hydrotechnicznych stanowią stałe źródło presji w POM a sam wskaźnik „Siedlisko” należy ocenić na U1.

Perspektywy ochrony

Dla foki pospolitej istotnymi presjami w POM są:

1. śmiertelność w wyniku przyłowu lub kłusownictwa;
2. zachorowalność wynikająca z intoksykacji niebezpiecznymi substancjami występującymi w rybach będących podstawą bazy pokarmowej (zanieczyszczenia chemiczne) oraz wzrost zanieczyszczenia wód mikroplastikami;
3. niepokojenie w miejscach przebywania, przepłaszanie i ograniczenie dostępu do miejsc wypoczynku.

Przyłów, zanieczyszczenie środowiska morskiego niebezpiecznymi substancjami (w tym mikroplastiki, metale ciężkie, chlorowcopochodne), jak i narastająca z roku na rok presja ze strony turystyki oraz prowadzonych na dużą skalę prac hydrotechnicznych, są czynnikami znacząco obniżającymi perspektywy ochrony foki pospolitej. Należy jednocześnie wskazać nadal występujący brak dostępnych, bezpiecznych dla fok, jak i samego połowu, alternatywnych narzędzi połowowych (np. testowane w latach ubiegłych: pułapka łososiowa oraz klatka dorszowa). Trwający konflikt ze środowiskiem rybaków, brak nowych narzędzi połowowych oraz brak wiarygodnych oficjalnych raportów dotyczących przyłowu wskazuje, że czynnik ten może mieć znaczący, negatywny skutek dla perspektyw zachowania gatunku w POM, podobnie jak ma to miejsce w przypadku foki szarej.

Biorąc pod uwagę z jednej strony presje jakim poddawana jest foka pospolita w POM oraz wysoce prawdopodobny wzrost natężenia negatywnych czynników, a z drugiej jedynie sporadyczne występowanie gatunku w POM, tj. brak miejsc *haul-out*, należy ocenić perspektywy ochrony za złe (U2).

WYNIKI MONITORINGU FOKI POSPOLITEJ W 2021 ROKU

Tab. 1. Zestawienie ocen parametrów i wskaźników na badanym stanowisku

Parametr/Wskaźnik		Wartość wskaźnika	Ocena
Populacja			U1
1.	Występowanie (za lata 2016-2021)	<50% - stwierdzono gatunek tylko w 2016 roku	U1
Siedlisko			U1
1.	Istnienie i dostęp do optymalnych miejsc odpoczynku	Istnieją presje ograniczające dostęp do takich miejsc szczególnie w okresie letnim	U1
Perspektywy ochrony		Perspektywy ochrony ocenia się jako złe: brak regularnych stwierdzeń gatunku w trakcie monitoringu, istniejące i rosnące, presje związane z miejscami wypoczynku fok oraz brak miejsc <i>haul-out</i> w POM.	U2
OCENA OGÓLNA			U2

Oddziaływania i zagrożenia

Kod	Oddziaływanie	Wpływ	Intensywność oddziaływania*
D11	Produkcja energii i jej działania generujące hałas	negatywny	A
E02	Budowa lub modyfikacja (np. osiedli i osad) w istniejących obszarach miejskich lub rekreacyjnych	negatywny	B
F06	Rozwój i utrzymanie plażowych terenów turystycznych i rekreacyjnych karmienie plaż i sprzątanie plaży	negatywny	A
F07	Sport, turystyka i wypoczynek	negatywny	A
F08	Modyfikacja linii brzegowej, ujścia rzek i warunków przybrzeżnych do rozwoju, użytkowania i ochrony infrastruktury i obszarów mieszkalnych, handlowych, przemysłowych i rekreacyjnych (w tym ochrony i ochrony wybrzeża oraz prac nad infrastrukturą)	negatywny	B
F20	Działalność lub budynki mieszkalne lub rekreacyjne i generujące zanieczyszczenia morskie (z wyłączeniem zanieczyszczenia makro- i mikro-zanieczyszczenia morskiego)	negatywny	B
G10	Nielegalne strzelanie/zabijanie	negatywny	A
G12	Przyłowy i przypadkowe zabijanie (ze względu na działalność połowową i polowania)	negatywny	A
H02	Ćwiczenia wojskowe, paramilitarne lub policyjne i operacje w środowisku śródlądowym i morskim	negatywny	A
J02	Zanieczyszczenie o źródłach mieszanych wód morskich (morskie i przybrzeżne)	negatywny	B

* Intensywność oddziaływania - A – wysokie, B - umiarkowane